

Юзбашян Ліліана Рубенівна,

курсант другого курсу факультету
економіко-правової безпеки

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Круглова Ольга Олександрівна,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного права та

процесу факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВО НА ЕВТАНАЗІЮ: ЦИВИЛІЗОВАНИЙ ДОСВІД

У ХХІ столітті відбувається становлення четвертого покоління прав людини, котре пов'язане з науковими відкриттями в галузі мікробіології, медицини, генетики тощо. Ці права є результатом втручання у психофізіологічну сферу життя людини.

Евтаназія (від грец. *e u* – добре + *thanatos* – смерть) буквально означає «хороша, легка смерть». Вона може здійснюватися у таких двох формах як активна та пасивна [2].

Під активною евтаназією (метод наповненого шприца) мається на увазі здійснення лікарем дій, свідомо і безпосередньо спрямованих на спричинення смерті пацієнта. Тобто активною евтаназія є тоді, коли пацієнт потребує застосування спеціальних засобів для прискорення смерті. Пасивна евтаназія (метод відкладеного шприца) передбачає бездіяльність оточуючих, відмову від підтримуючого життя лікування, коли воно або припиняється, або взагалі не призначається, за виключенням того, що зменшує біль [3, с. 149].

До числа міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють право на життя і тим самим мимовільно мають відношення до евтаназії, відносяться, зокрема, Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р., Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. (зі змінами), деякими міжнародними документами медичних асоціацій, а саме Конвенцією Ради Європи 1997 р. «Конвенція по захисту прав та достоїнств людини в зв'язку з застосуванням досягнень біології та медицини: Конвенція по правах людини і біомедицині», а також інші нормативно-правові акти.

Проте прямо в нормах міжнародного права питання про евтаназію не врегульовано, хоч у 1987 р. 39-я Всесвітня Медична Асамблея у Мадриді прийняла Декларацію про евтаназію. Текст документу говорить: «Евтаназія, як акт навмисного позбавлення життя пацієнта, навіть на прохання самого

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ПРИВАТНИХ ВІДНОСИН
В УКРАЇНІ

пацієнта чи на підставі прохання його близьких, не етична. Не виключає необхідності шанобливого ставлення лікаря до бажання хворого не перешкоджати перебігу природного процесу помирання в термінальній фазі захворювання» [4]. На сьогодні евтаназія застосовується в багатьох країнах, незалежно від того, дозволена вона законом чи ні. Існує ряд країн, де евтаназія легалізована і досить широко використовується.

Першопрохідцем стосовно законодавчого закріплення права на евтаназію є штат Каліфорнія в США, де в 1977 році було прийнято Закон «Про право людини на смерть». Наслідуючи приклад Каліфорнії, евтаназію було дозволено в штаті Орегон при дотриманні ряду обов'язкових умов і ретельному контролі.

Самогубство при лікарському сприянні спеціально не переслідується і не карається за законодавством штатів Північної Кароліни, Юти, Вайомінгу. Цікавою є практика Індіани: на його території діє так званий прижиттєвий заповіт, в котрому пацієнт офіційно підтверджує свою волю про те, щоб його життя не продовжувалось штучним шляхом при певних обставинах [5, с. 5].

В 2002 році в Нідерландах прийнято «Закон про припинення життя за бажанням чи допомогою в самогубстві». Варто зазначити, що Нідерланди є єдиною країною в світі, де право на здійснення евтаназії належить не лише медичним працівникам, а й може здійснюватись самостійно за допомогою лікарів, а саме в частині надання хворому на його прохання препаратів, що скорочують життя. Також є ряд країн (Швеція, Фінляндія, Швейцарія), які не визнають протизаконним «припинення безкорисної підтримки життя», тобто фактично дозволяють пасивну евтаназію.

Також важливим є факт категоричної відмови від прийняття подібного закону Великою Британією та Японією (хоч згодом суд встановив умови, за яких евтаназія є можливою), оскільки ці країни входять до країн «Великої вісімки» і мають значний вплив на міжнародній арені. В багатьох країнах світу евтаназія знаходиться поза правовим регулюванням, але в кримінальних кодексах цих країн передбачено більш м'яке покарання, ніж за умисне вбивство (обов'язковою умовою є категоричне прохання невиліковно хворого позбавити його життя).

Отже, норми міжнародного права повинні конкретніше регулювати питання евтаназії, вони повинні вказати хто, яким способом, за яких обставин і на яких підставах, може здійснювати, або сприяти здійсненню права людини на «легку смерть». Міжнародне право, як і національне право держав, стикається з проблемами, які полягають у тому, що неможливо належним чином визначити правомірність здійснення евтаназії, існує ймовірність зловживань з боку медичного персоналу, а також можливість неадекватної оцінки того, що відбувається, хворими, які знаходяться у вкрай важкому стані.

Враховуючи вище перераховані фактори, міжнародну практику та досвід розвинутих країн і враховуючи курс України до Європейської спільноти Україна намагається запозичувати європейський досвід та рухатись в напрямок більшості країн ЄС, але ж у той же час в деяких країнах узаконена пасивна

евтаназія. Коматозних хворих можуть відключати від апаратів життєзабезпечення з волі самих пацієнтів, заявленої заздалегідь, на прохання їхніх родичів або за рішенням суду в США, Німеччині, Швейцарії, Ізраїлі, Мексиці, Швеції, країнах Бенілюксу. , [6]. Отже, на сучасному етапі розвиток медицини дозволяє активно боротись з патологічними станами, лікування яких ще не так давно було досить проблематичним, ми вважаємо що необхідно закріпити в міжнародному праві норми, які б регулювали питання евтаназії. У даному випадку під регулюванням права на евтаназію розуміємо закріплення в міжнародно-правових актах заборони «вбивства на прохання хворого», але також передбачення переліку умов та особливостей проведення евтаназії в окремих виняткових випадках.

Бібліографічні посилання:

1. Правознавство: словник термінів. За ред. В. Г. Гончаренка. Навчальний посібник. К.: Юрисконсульт, КНТ. 2007. 636 с.
2. Анікіна Г. В. Перспективи легалізації евтаназії в Україні 2009 р. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09agvevu.pdf>
3. Иванюшкин А. Я. Профессиональная этика в медицине : (Филос. очерки) /А. Я. Иванюшкин ; АМН СССР. М. : Медицина, 1990. 220 с.
4. Конвенция о защите прав и достоинствах человека в связи с применением достижений биологии и медицины : Конвенция о правах человека и биомедицине. Совет Европы, Овьедо, 4 апр. 1997 г URL: <http://www1.umn.edu/humanrts/russian/euro/Rz37.html>.
5. Эвтаназия: за и против . Здоровье Украины: Мед.газ. 2001 №
6. У яких країнах дозволена евтаназія URL : <https://yakpros.ru/kultura-i-suspilstvo/12514-u-jakih-krainah-dozvolena-evtanazija.html>